

Pirma dalis

Kas galėjo būti ir kas buvo
Veda vienu keliu, kuris niekur nedingsta.

Žingsniai aidi atmintyje
Koridoriumi, kuriuo nepasukome,
Prie durų, kurių taip ir neatidarėme...

— T. S. ELIOT, IŠ POEMOS „BURNT NORTON“

1

Vašingtono valstijos šiaurės vakaruose į ūkanotą dangų stiebiasi dantyti granito kalnai, jų viršūnės nepasiekiamos netgi sraigtasparnių ir aukštosiomis technologijomis apsiginklavusių nuotykių ieškotojų amžiuje. Medžiai šioje šalies dalyje auga tankūs kaip senio barzda ir užstoja saulę, prasiskverbia tik atkakliausi spinduliai. Vien giedriausiomis vasaros dienomis keliauninkai randa kelią prie šalikelėje paliktų savo automobilių.

Tamsiai žalioje tos senos girios tankmėje įsikūręs Paskutiniojo Posūkio miestelis. Svečiams — pašaliečiai čia neužklysta — ši vietovė primena kraštą, kokį galima aptikti tik vingriose fantazijose. Pirmą kartą eidami miestelio gatvėmis, žmonės prisiekia girdintys garsą, kurį galima pavadinti tiktai juoku. Paskui iškyla prisiminimai: kai kurie tikri, kai kurie pasiskolinti iš senų filmų ir „Life“ žurnalų. Jie prisimena, koks buvo močiutės limonado skonis... Kaip baigiantis apniukusiai vasaros nakčiai verandoje tyliai girgždėjo pirmyn atgal, pirmyn atgal besisupančios sūpuoklės.

Miestelis buvo įkurtas prieš penkis dešimtmečius, kai stambus plačiapetis škotas vardu Ijanas Kambelas paliko griūvančius protėvių namus Edinburge ir iškeliavo ieškoti nuotykių. Kažkur pakeliui — pasak šeimos legendos, Vajominge, — jis susidomėjo

laipiojimu uolomis ir dešimt metų klaidžiojo nuo kalno iki kalno, ieškodamas dviejų dalykų: ypatingos viršūnės ir vietos, kurioje paliks savo ženklą.

Vašingtono Šiaurės Kaskadų kalnų grandinėje jis rado, ko ieškojo. Ten, kur Sniego žmogus nėra tik prie laužo pasakojama legenda ir mėlynomis ledinėmis upėmis visus metus plaukia ledai, jis sukėlė sklypo kuolus. Kiek pavyko, priėjo prie Kepėjo kalno ir įsigijo šimtus akrų neliestos ganyklų žemės, o vėliau nusipirko kampinį sklypą prie žvyrkelio, kuris vieną dieną taps Kepėjo kalno greitkeliu. Ijanas įkūrė savo miestelį ant akmenuoto, neliesto Angelo ežero krantų ir pavadino Paskutiniu-ju Posūkiu, nes manė, jog svarbu ieškoti tų vienintelių namų, kuriuos verta turėti, o savuosius jis aptiko už paskutinio kelio posūkio.

Šiek tiek užtruko, kol rado moterį, sutikusią gyventi apsamanojusioje rąstų trobelėje be elektros ir vandentiekio, bet surado — ugingą airę merginą, kurios svajonės sutapo su jo. Kartu jie kūrė miestelį, kokį abu įsivaizdavo; ji sukaišiojo japoniškų klevų sodinukus palei Pagrindinę gatvę ir pradėjo tuziną tradicijų: Ledyno dienas, Sniego žmogaus lenktynes ir Helovino vaiduoklių namą Kaskados ir Pagrindinės gatvių kampe.

Tais pačiais metais, kai „Righteous Brothers“ duetas prarado savo malonų skambesį, Ijanas ir Fiona pradėjo rėsti savo svajonių namus — milžinišką, pjautinių rąstų namą ant nedidelės aukštumėlės savo valdų viduryje. Būdavo dienų, kai dangus pamėldavo kaip plienas, o ledinės kalnų viršūnės atrodė ranka paliečiamos. Augalotos didžiosios pocūgės ir kedrai rėmino rūpestingai nupjautą pievelę, saugojo daržą nuo ledinio žiemos alsavimo. Iš vakarų sklypas ribojosi su srauniu Angelo upeliu, vasaros mėnesiais tyliai garmančiu ramioje prieblandoje, kai karšta saulė aukštai. Žiemą jie galėjo išeiti į savo priekinę verandą ir klausytis už kelių mylių krintančių Angelo krioklių aido.

Dabar tame name gyveno trečioji Kambelų karta. Po status stogo linija buvo įsispraudęs berniuko miegamasis. Jis nelabai kuo skyrėsi nuo kitų berniukų kambarių šiame žiniasklaidos valdomame pasaulyje: stovėjo korvetės formos lova, prie nelygių rąstų sienų buvo prismeigta Betmeno plakatu, ant gauruota dangą užklotų grindų mėtėsi „Šiurpuliukų“ knygos, krūvos plastikinių dinosauro, gyvačių ir „Žvaigždžių karų“ veikėjų figūrėlių.

Devynmetis Bretas Kambelas tyliai gulėjo ant lovos ir stebėjo, kaip raudonais skaitmenimis į tamsą mirksi laikrodis prie lovos. Penkios trisdešimt. Penkios trisdešimt viena. Penkios trisdešimt dvi.

Helovino rytas.

Šiam ypatingam šeštadienio rytui jis norėjo nustatyti žadintuvą, bet nemokėjo, o jeigu paprašytų ko nors padėti, neliktų siurprizo. Todėl Bretas laukė, susisupęs į pono Frizo* antklodę.

Lygiai 5.45 jis nusiklojo ir išlipo iš lovos. Stengdamasis netriukšmauti išsitraukė maišelį iš palovio ir iškrovė.

Šviesos nejungė, nes nereikėjo. Jau visą savaitę kiekvieną vakarą žiūrinėjo tuos drabužius. Helovino kostiumą. Tviskančią rankų darbo kaubojiškų batų porą, kurią įsigijo „Naujų imperatoriaus drabužių“ komise, dirbtinės odos liemenę iš „Dolerių taupyklės“, pigių prekių krautuvėlės, mamos pasiūtus veltinio antblauzdžius, languotus flanelinius marškinius ir visiškai naujus „Wrangler“ džinsus iš „Zekės maisto ir sėklų“, o svarbiausia — blizgančią šerifo žvaigždę ir revolverio dėklą iš žaislų parduotuvės. Tėtis jam padarė netgi vaikišką lasą, kurį galėjo prisikabinti prie revolverio diržo.

Bretas išsinėrė iš pižamos ir apsirengė, kol kas palikdamas diržą, ginklus, antblauzdžius, lasą ir kaubojišką skrybėlę. Dabar dar jų nereikia.

* Ponas Frizas — blogiukas iš komiksų apie Betmeną.

Berniukas jautėsi kaip tikras kaubojus. Griebė kortelę su instrukcija — dėl visa ko, — ir priėjęs prie kambario durų dirstelėjo į tamsų koridorių.

Nužvelgė kitų dviejų miegamųjų duris. Abejos uždarytos, nematyti šviesos, sklindančios pro apačią. Žinoma, jo šešiolikmetė sesuo Džeisė miega. Juk šeštadienis, po vidurinės mokyklos futbolo rungtynių ji visada miegodavo iki vidurdienio. Tėtis visą vakarą praleido ligoninėje su pacientu, todėl ši rytą irgi bus pavargęs. Tik mama kelsis anksti — šeštą ji jau bus daržinėje, pasiruošusi išeiti.

Vaikas spustelėjo lempučių mygtuką ant Darto Molo laikrodžio. Penkios keturiasdešimt devynios.

— Oi!

Jis pasikėlė flanelinių marškinių apykaklę ir nudundėjo paskutiniu laiptų maršu. Apčiuopomis slinkdamas per tamsią virtuvę nuspaudė kavavirės mygtuką (dar vienas siurprizas) ir pasukęs prie lauko durų iš lėto jas atvėrė.

Verandoje nugąsdino juodas žmogaus pavidalas, bet po sekundės Bretas prisiminė, kad tai moliūgagalvis ūkininkas, kurį abu su mama vakar padarė. Čia labai kvėpėjo šiaudais... netgi po dienos.

Bretas atsargiai apėjo dekoracijas ir nušokęs nuo verandos nubėgo per kiemą. Prie tuščio svečių namelio pasuko į dešinę ir prasmuko tarp antrojo ir trečiojo tvoros buomo. Giliai alsuodamas nuturseno per slidžią ganyklos žolę.

Vienišas žibintas apšvietė milžinišką dviejų aukštų daržinę, kurią surentė jo senelis. Bretas visada pagarbiai ir su baime klausėsi pasakojimų apie savo garsųjį senelį, vyrą, kurio vardas liko miestelio gatvėse, pastatuose ir kalnuose, vyrą, kuris kažkaip suprato, kad Paskutiniojo Posūkio vieta čia.

Istorijos apie senelio nuotykius buvo pasakotos ir perpasakotos, kiek Bretas save atsiminė, ir jis labai norėjo būti panašus

į senelį. Štai kodėl taip anksti atsikėlė ši Helovino rytą. Ketino įtikinti savo atsargią mamą, kad jau yra pasiruošęs leistis į naktinį žygį prie Angelo krioklių.

Berniukas suėmė šaltą geležinį daržinės durų skląstį ir atlapojo duris. Jam patiko šios senos daržinės kvapas; visada primindavo mamą. Kartais, būdamas ne namie, jis užuosdavo kažką — šieną, odą ar aliejų odos gaminiams, — ir pagalvodavo apie ją.

Žirgai sušnarpštė ir ėmė mindžikuoti savo garduose, manydami, kad bus pašerti. Bretas įjungė šviesą ir nuskubėjo plačiu betoniniu taku į pakinktų kambarėlį. Sunkiai nutempė mamos šuolių balną nuo medį primenančios medinės kabyklos. Du kartus paleido iš rankų, kol suprato, kaip laikyti pusiausvyrą jį nešant. Pasuko prie Sidabrinės Kulkos gardo, vilkdamas skimbčiojančią pavaržą.

Ten sustojo. Jėzau, Kulka ši rytą atrodo stambesnė...

Senelis niekada neišsigąsty.

Bretas giliai įkvėpė ir atstūmė gardo duris.

Jam prireikė daugybės bandymų — daugybės, bet pagaliau užkėlė balną žirgui ant keteros. Netgi sugebėjo užsegti pavaržą. Galbūt nepakankamai, tačiau bent jau užtraukė dirželį.

Bretas nuvedė Kulką į arenos vidurį. Klimpdamas purioje žemėje, net savo batų nematė. Lempos virš galvos metė keistus šešėlius ant jo ir ant žirgo, bet jam patiko tos vinguriuojančios juodos linijos. Priminė, kad šiandien Helovinas.

Kulka nuleido galvą ir sušnarpštė, kasdama žemę kanopa.

Bretas tvirčiau suėmė pavadį.

— Ramiai, mergyt, — tyliai pasakė, stengdamasis nebijoti.

Taip mama visada kalbindavo gyvulius. Sakydavo: prieisi net prie labiausiai pasiutusio, jeigu būsi tylus ir kantrus.

Daržinės durys sudrebėjo, pasigirdo ilgas pratisas girgžtelėjimas. Medis brūkstelėjo per betoną — durys atsivėrė. Tarp-

duryje pasirodė mama. Už jos kilo nuostabi rausva saulė, tarsi įžiebdoma jos plaukuose rausvą ugnį. Vaikas gerai neižiūrėjo mamos veido, bet matė juodus kontūrus ryškiamo stačiakampyje ir klausė ritmingo kulnų kaukšėjimo per betoną: *kaukšt kaukšt kaukšt*. Tada mama stabtelėjo, prisidengė akis ranka.

— Bretai? Mielasis, ar čia tu?

Bretas nuvedė Kulką prie mamos, kuri stovėjo arenos pakraštyje, įsispėndusi rankomis į šonus. Vilkėjo ilgą rudą nertinį ir juodas jojimo kelnes; auliniai batai jau buvo dulkinai. Žiūrėjo į jį savo mamišku žvilgsniu ir vaikas labai norėjo, kad ji nusišypsotų.

Bretas smarkiai truktelėjo už virvės ir staiga sustabdė kumelę taip, kaip mokė 4-H* bendruomenėje.

— Aš pats ją pabalnoju, mama. — Jis paglostė aksominę Kulkos nosį. — Žąslų įkišti nepavyko, bet uždėjau balną kaip priklausu.

— Anksti atsikėlei... ir dar per Heloviną, trečią mėgstamiausią savo šventę. Pabalnojai man žirgą. Na, na. — Mama pasilenkė ir pataršė jam plaukus. — Nenori ilgam manęs palikti vienos, ką, Bretsteri?

— Žinau, kaip tau būna vieniša.

Ji nusijuokė ir atsiklaupė ant žemės. Tokia jau ta mama, niekada nebijo susitepti... ir mėgsta žvelgti savo vaikams į akis. Bent jau pati taip sakydavo. Ji nusitraukė sutrintą juodos odos pirštinę nuo dešinės rankos ir paleido. Pirštinė nugulė ant šlaunies, bet mama to tarsi nepastebėjo, nes ištiesusi ranką nubraukė plaukus sūnui nuo veido.

— Taigi, pone Žirgininke, ką sugalvojai?

Dar vienas ypatingas mamos bruožas. Jos *niekada* neapgausi. Atrodė, akyse turi rentgeną.

* Jaunimo organizacijų tinklas JAV.

— Noriu šiais metais joti su tavimi į kelionę su nakvyne prie Angelo krioklių. Praėjusiais metais sakei: galbūt vėliau, kai būsiu vyresnis. Na, dabar esu visais metais vyresnis, ir šiais metais mugėje tikrai gerai pasirodžiau — juk nė vienas kitas devynmetis negavo mėlynojo kaspino! Be to, visad stengiausi, kad gardas būtų švarus, o Skotis — išskuotas. O dabar, kaip matai, galiu pabalnoti senąją grynakrauję. Jeigu būčiau disneilende, *tikrai* pasiekčiau Peliuko Mikio ranką.

Mama atsiklaupusi atsilošė. Tikriausiai į akis pateko dulkių, nes jos ašarojo.

— Tai nebesi mano mažiukas?

Bretas įsitaisė ant sulenktų mamos kojų, vaizduodamas leliuką, kuris vis dar telpa jos glėbyje. Mama švelniai paėmė iš jo vadžias, o jis apsikabino rankomis jos kaklą.

Pabučiavusi į kaktą, mama stipriai apkabino. Tai buvo mėgstamiausias bučinyš, tokį jis kasryt gaudavo iš jos prie pusryčių stalo.

Jam patikdavo, kai mama šitaip apsikabindavo. Pastaruoju metu (kai pradėjo eiti į ketvirtą klasę) jis turėjo tapti didelis. Tarkim, nebeleisdavo mamai vesti už rankos mokyklos koridoriais... ir ji tikrai nebegalėjo pabučiuoti jo atsiveikindama. Todėl jiems liko tik tokios progos, kai Bretas dar galėdavo pabūti mažiukas.

— Na, ko gero, kiekvienas berniukas, kuris geba pabalnoti šią kumelę, gali vykti į iškylą per naktį. Didžiuojuosi tavimi, vaike.

Bretas garsiai suriko:

— Jėga! — Ir apsikabino. — Ačiū, mama.

— Viskas gerai. — Ji švelniai išsivadavo iš sūnaus rankų ir atsistojo.

Ji nuleido pirštinėtą ranką ir Bretas į ją įsikibo. Mama suspaudė jam pirštus.

— Dabar kokią valandą turiu pamankštinti Kulką, o tuomet Dženinė ateis nukirminti arklių. Turiu padaryti milijoną darbų, kol persirengėliai pradės vaikščioti po namus.

— Ar Dženinė skiepys arklius?

— Šįkart ne. — Mama dar kartą pataršė jam plaukus ir pasilenkė paimti pirštinės.

— Ar galiu pasilikti ir pažiūrėti, kaip joji?

— Taisykles prisimeni?

— Dieve, ne, mama.

— Gerai, jokių kalbų ir nė žingsnio nuo tvoros.

Berniukas išsišiepė.

— Tu būtinai turi pakartoti taisykles, ar ne?

Ji nusijuokė.

— Sėskis, Džimai Keri. — Atgręžusi jam nugarą, priveržė dirželį ir užmovė kumelei apynasrį. — Atnešk man šalną, gerai, Bretsteri?

Berniukas nubėgo į kambarėlį. Pasilenkė prie skrynios su užrašu „Mikės daiktai“, nukėlė dangtį, pasikuitė tarp purškalo nuo musių, šepėčių, virvių, kibirų ir kanopų krapštiklių, kol rado apdulkęjusį juodą aksomu aptrauktą šalną. Pasikišęs jį po pažastimi leido dangčiui nukristi ir nulėkė į areną.

Mama jau sėdėjo ant Kulkos, pirštinėmis apmautos rankos ilsėjosi kumelei ant tarpumenčio.

— Ačiū, mielasis. — Ji pasilenkė ir paėmė šalną.

Kol Bretas pasiekė mėgstamą vietą ant arenos tvoros, mama vadeliojo Kulką prie tako palei sieną. Vaikas užsiropštė buomais ir atsisėdo ant viršutinio.

Jis žiūrėjo, kaip mama raita suka ratus. Kulka turėjo gerai apšilti: žinginę keitė risčia, plačioji risčia, dar vėliau — šuoliai. Bretui bežiūrint žirgas ir raitelė susiliejo judesyje.

Jis akimirksniu pajuto, kai mama nusprendė, kad metas šuoliui. Stebėjo ją tiek kartų, jog buvo perpratęs ženklus, nors

negalėtų konkrečiai jų nurodyti. Jis tiesiog *žinojo*, kad ji pasuks prie pirmo dviejų pėdų barjero.

Lygiai taip pat *žinojo*, kad kažkas negerai.

Pasilenkė į priekį.

— Palauk, mamyte. Kliūtis ne toje vietoje. Kažkas ją pastūmė...

Bet mama jo neišgirdo. Kulka priešinosi, veržėsi ir spyriojosi, kai mama stengėsi paraginti ją bėgti lengvais šuoliais.

— Ša, mergyt, lėčiau. Nusiramink... — išgirdo berniukas mamai pralekiant pro šalį.

Bretas norėjo nusikabaroti nuo savo vietos, bet tai daryti buvo uždrausta, kai ji treniruoja žirgą šokti.

Ir taip jau per vėlu šaukti. Mama jau buvo prie kliūties. Breto širdis daužėsi krūtinėje.

Kažkas negerai. Žodžiai mintyse susiliejo, su kiekvienu įkvėpimu vis labiau augo ir bjaurėjo. Norėjo ištarti juos garsiai, surikėti, bet nesugebėjo priversti lūpų judėti.

Sidabrinė Kulka pakilo ir lengvai peršoko netikrų plytų užtvarą.

Bretas išgirdo, kaip mama pergalingai šūkteli ir nusijuokia.

Vieną sekundę užplūdo palengvėjimas.

Ir tada žirgas sustojo kaip įkastas.

Vieną sekundę mama juokėsi, kitą — jau skriejo nuo kumelės. Galva taip rėžėsi į stulpą, kad sudrebėjo visa tvora. Mama liko gulėti purve, sukniubusi kaip sugniaužyta popieriaus skiautė.

Didelėje dengtoje arenoje nebuvo girdėti nieko, tik sunkus Breto alsavimas. Netgi kumelė tyli stovėjo prie raitelės, lyg nieko nebūtų nutikę.

Bretas nuslydo nuo tvoros ir pribėgo prie mamos. Krito ant kelių šalia jos. Kraujas sruvo iš po jos šalmo, nudažydamas trumpus juodus plaukus.

Jis palietė mamos petį, pakrutino.

— Mamyte?

Kruvini plaukai nuslydo nuo veido. Tada Bretas pamatė atmerkta kairę akį.

Breto sesuo Džeisė pirmoji išgirdo klyksmą. Tekina įbėgo į areną susisupusi į didįjį pūkinį tėčio palatą.

— Bretsteri... — Ir tada pastebėjo gulinčią mamą. — O Dieve! *Neliesk jos!* — suriko broliui. — Pakviesiu tėtį.

Net ir norėdamas, Bretas nebūtų galėjęs pajudėti. Jis sėdėjo ten, žiūrėjo į savo gyvybės ženklų nerodančią mamytę ir meldė, kad ji atsibustų, bet maldos buvo begarsės; jis nepajėgė išleisti jokio garselio.

Pagaliau į daržinę įbėgo tėtis.

Bretas pašoko ir ištiesė rankas, bet tėtis prabėgo pro jį. Berniukas taip greitai loštelėjo atbulas, kad atsitrenkė į tvorą. Nepajėgė įtraukti oro, jog pravirktų. Tik stovėjo, žiūrėjo, kaip raudonas kraujas žliaugia mamytės veidu. Džeisė priėjo ir atsis-tojo šalia.

Tėtis atsiklaupė prie mamos, numetęs į dulkes juodą gydytojo krepšį.

— Laikykis, Mikeila, — sušnibždėjo.

Švelniai nuėmė šalną — ar tą turėjo padaryti Bretas? — paskui pražiodė mamą ir įkišo pirštus tarp dantų. Mama užsikosėjo ir ėmė springti, Bretas pamatė, kaip per tėčio pirštus kliūsteli kraujas.

Tėčio rankos visuomet būdavo tokios švarios... o dabar mamytės kraujas visur, netgi ant tėčio flanelinės pižamos rankovių.

— Laikykis, Mike, — kartojo tėtis, — laikykis. Mes visi čia... lik su mumis...

Lik su mumis. Tai reiškia, nemirk... tai reiškia, ji gali mirti.

Tėtis pakėlė akis į Džeisę.

— *Greičiau* skambink devyni vienas vienas.

Atrodė, valandų valandas jie visi ten stovėjo sustingę ir tylūs. Pagaliau daržinės prietemą nušvietė raudonos šviesos, sukaukė sirenos, greitosios automobilis čiūžtelėjo ant žvyro palei priekabą žirgams vežti.

Paramedikai mėlynomis uniformomis įbėgo į daržinę, vilkdami su savimi šokinėjančius, žvangančius ratelius. Breto širdis ėmė taip garsiai plakti, kad jis, rodos, apkurto.

Bandė surikiti: „Išgelbėkite ją!“, bet kai išsižiojo, pakilo tik tirštas juodas debesis. Jis žiūrėjo, kaip garai virsta pulkeliu mažų voriuokų ir nuplaukia šalin.

Užsičiaupęs Bretas atsitraukė, taip smarkiai trenkdamasis į tvorą, kad net apsvaigo. Užsidengė ausis, užmerkė akis ir meldėsi taip karštai, kaip tik mokėjo.

Ji miršta.

Atsiminimai plūsta į galvą be jokios tvarkos, kai kurie dvelkia saldžiu rožių aromatu po pavasario lietaus, kai kurie kvepia ežero smėliu, kur pirmą kartą pasibučiavo. Kai kurie prisimინimai — per daug jų — suvyti į spalvas mainantį, lipnų apgailestavimų voratinklį.

Jie perkelia ją, riša jos kūną prie keistos lovelės. Šviesos tokios ryškios, kad negali atsimerkti. Atgyja variklis, nuo judesio skauda. O Dieve, kaip skauda...

Ji girdi savo vyro balsą, tylus meilūs žodžius, kurie pastaruosius dešimt gyvenimo metų rodė jai kelią, ir nors negirdi savo vaikų, savo kūdikių, žino, kad jie čia, stebi ją. Labiau už viską pasaulyje norėtų pasakyti jiems ką nors, išleisti bent garsą, atodūsi, kažką...

Kristin Hannah

Šiltos ašaros išrieda iš akių kampelių, nuslysta už ausų ir sušlapina kietą, nemaloniai kvėpiančią pagalvę po galva. Ji norėtų jas sulaikyti, nuryti, kad vaikai nematytų, bet valia paliko ją, nutolo ir tapo neįmanoma, kaip pakelti ranką paskutiniam atsisveikinimui.

Bet galgi ji visai neverkia, gal tai jos siela, kurios niekas daugiau nematys, teka lašeliais iš kūno.

Kai buvo jaunas, Lajamas Kambelas nesugebėjo laiku ištrūkti iš Paskutiniojo Vingio. Miestelis atrodė toks mažas ir sustingęs, tarsi sugniaužtas jo garsaus tėvo kumštyje. Kur tik eitų, Lajamas buvo lyginamas su savo didesniu už gyvenimą tėvu, ir negalėjo jam prilygti. Net namuose jis jautėsi nematomas. Tėvai taip mylėjo vienas kitą... nelabai liko vietos berniukui, kuris skaitė knygas ir svajojo tapti koncertuojančiu pianistu.

Pats labai nustebo, kai įstojo į Harvardą, tačiau kol baigė bakalauro studijas, suprato, kad tapti koncertuojančiu pianistu nepavyks. Geriausias Paskutiniajame Vingyje, netgi Harvarde, bet to negana. Galės dirbti muzikos mokytoju brangioje privačioje mokykloje, tačiau jo talentui trūko jėgos, pykčio ar beviltiškos aistros, kuria garsėja geriausieji. Todėl Lajamas tyliai nustūmė savo jaunatvišką svajonę į šalį ir sutelkė dėmesį į mediciną. Nors trūko talento linksminti žmones rankomis, tikėjo, kad pakanka rūpestingumo juos gydyti.

Lajamas mokėsi dieną ir naktį žinodamas, kad toks tylenis, toks eilinis ir uždaras kaip jis turi būti geresnis už konkurentus. Baigė studijas tarp kurso geriausiųjų ir ėmėsi darbo, kuris pribloškė ir pakėrėjo Gebenės lygos kursiokus, — AIDS klinikoje Bronkse. Tai buvo epidemijos pradžia, žmonės klaikiai bijojo

tos ligos, bet Lajamas tikėjo, kad ten, tarp tikros kančios, atras, koku žmogumi jam lemta būti.

Mirtimi ir neviltimi pradvisusiuose koridoriuose jis keitė pacientų gyvenimus, bet niekada neteko ištarti: „Viskas bus gerai. Jūs išgijote.“ Priešingai, jis dalijo vaistus, kurie neveikė, laikė vis labiau silpstančias rankas. Nešiojo kūdikius, kuriems niekada neteks pasvajoti apie Paryžių. Išrašinėjo mirties liudijimus, kol iš siaubo nebegalėjo nulaikyti rašiklio.

Tada nuo staigaus širdies smūgio mirė mama, ir Lajamas grįžo namo rūpintis tėvu, kuriam pirmą kartą prireikė vienintelio sūnaus. Lajamas visada planavo ir vėl išvykti, bet susipažino su Mikeila...

Mike.

Pagalčiau su ja rado savo vietą pasaulyje.

Dabar jis ligininėje, laukia žinios, ar ji gyvens...

Jie čia vos kelias valandas, bet atrodė kaip amžinybė. Vaikai laukiamajame — įsivaizdavo juos susiglaudusius, raudančius, Džeisę, šluostančią broliuko ašaras, — norėjo būti su jais, bet žinojo, jei pažvelgs į juos dabar, palūš, ir iš jo akių pabirusios ašaros nuplikys juos visus.

— Lajamai?

Jis atsisuko į balsą. Šonu atsitrenkė į vežimėlį ir priemonės subarškėjo. Ištiesęs ranką sulaikė jas.

Gydytojas Stivenas Penas, neurologijos skyriaus vadovas, stovėjo priešais jį. Nors buvo Lajamo amžiaus, ką tik sulaukęs penkiasdešimties, Stivenas dabar atrodė susenęs, pavargęs. Jie jau daug metų kartu žaidžia golfą, bet artimas ryšys niekaip neparuošė jų šiai akimirkai.

Gydytojas palietė Lajamui petį.

— Eime.

Jie nužingsniavo asketišku koridoriu ir pasuko į Inten-syviosios terapijos skyrių. Lajamas pastebėjo, kad slaugytojos vengia jo žvilgsnio. Nusizėminęs suprato, koks jausmas būti „artimiausiu giminaičiu“.

Pagaliau jie įėjo į atskirą palatą stiklo sienomis, kur siauroje lovoje už blyškios užuolaidos gulėjo Mikeila. Ji priminė sulaužytą lėlę, pritvirtintą prie aparatų — ventiliatorių, lašelinių, monitorių, kurie sekė viską nuo širdies ritmo iki intrakranijinio spaudimo. Ventiliatorius kvėpavo vietoj jos, su kiekvienu kvėp-telėjimu tyliame kambaryje pasigirdavo *fup vuš klink*.

— E... jos smegenys funkcionuoja, tik dėl vaistų nežinome kiek. — Stivenas paėmė smeigtuką ir bakstelėjo į smulkią nuo-gą Mikeilos pėdą. Nieko nepasakė, kai ji nereagavo. Atliko dar kelis testus, kuriuos, žinojo, Lajamas įvertino kartu su juo. Tada tyliai pridūrė: — Neurochirurgas važiuoja ir greitai bus čia, bet mes nenustatėme nieko, ką reikėtų operuoti. Hiperventiliuoja-me ją, kontroliuojame spaudimą ir temperatūrą. Kad neprasi-dėtų kraujavimas... na, žinai, darome viską, ką galime.

Lajamas užsimerkė. Pirmą kartą gyvenime pasigailėjo, kad yra gydytojas. Jis nenorėjo žinoti realios žmonos būklės. Jie tu-rėjo išskirtinį medicinos centrą ir kelis geriausius gydytojus į šiaurę nuo San Fransisko, kuriuos čia atviliojo kokybiškas gy-venimas, bet tiesa ta, kad dabar Mikeilai niekuo nebuvo galima padėti.

Jis nenorėjo kalbėti, bet nesugebėjo išlaikyti savyje:

— Aš neįsivaizduoju, kaip be jos gyventi...

Kai Stivenas pasisuko į Lajamą, žvilgsnis buvo liūdnas, už-jaučiantis. Sekundės dalį iš specialisto tapo vyru, sutuoktiniu, ir suprato.

— Rytoj žinosime daugiau, jei... — sakinio nebaigė, o ir nereikėjo.

Jeigu ji išgyvens šią naktį.

— Ačiū, Stivi, — tarė Lajamas vos girdimu per aparatų šniokštimą ir lašelinės kapsėjimą balsu.

Stivenas pasisuko eiti, bet tarpduryje stabtelėjo ir atsigręžė.

— Man labai gaila, Lajamai.

Ir nelaukęs atsakymo išėjo. Sugrįžo jau su keliomis slaugytojomis. Visi kartu jie išstūmė Mikeilą iš palatos toliau tirti.

Drąsa, mąstė sau Lajamas, nėra karšta emocija, kurią patiria tik vyrai, prisijungę prie specialiųjų pajėgų, šokinėjantys iš lėktuvų ir kopiantys į neįvardytus kalnus. Drąsa yra rami, dažniau ledinė, paskutinė viltis, kurios kabiniesi, kai atrodo, kad viskas pražuvę. Drąsa — žiūrėti į savo vaikus tokiomis kaip ši akimirkomis, laikyti juos už rankų ir šluostyti ašaras, kai netiki, kad tam užteks jėgų. Tai reiškia nuryti savo sielvartą ir gyventi toliau po vieną seklių kartų oro gurkšnelį.

Lajamas užgniauzė savo baimę. Kur ją paslėpė, nebūtų pasakęs, bet kažkaip supakavo ir palaidojo. Susitelkė į dalykus, kuriuos reikia padaryti. Tragediją, suprato, lydi gausybė smulkmenų: draudimo formos, kurias reikia užpildyti, lagaminai, kuriuos reikia supakuoti *dėl visa ko*, tvarkaraščiai, kuriuos reikia pakeisti. Visa tai jam pavyko padaryti nepalūžus; viską sutvarkė nepažvelgęs jokiam žmogui į akis, taigi, vadinasi, taip turėjo būti. Jis paskambino Rozai Lunai — Mikės mamai, kuri gyveno rytinėje valstijos pusėje, — ir paliko telefono atsakiklyje skubią žinutę „Paskambinkite man“. O tada, nebegalėdamas ilgiau atidėlioti, nuėjo žmonių pilnu koridoriumi į ligoninės vestibulį.

Džeisė sėdėjo ant raudonos vinilinės kėdės prie dovanų krautuvėlės ir skaitė žurnalą. Bretas ant grindų vangiai stumdė žaislus, kuriuos ligoninės darbuotojai laikė plastikinėje dėžėje.

Lajamo rankos ėmė drebėti. Jis sukryžiuo jas ir truputį pastovėjo sverdėdamas. *Padėk man, Dieve*, meldė, tada valingai nuleido rankas prie šonų ir įžengė į vestibulį.

— Sveikučiai, — tyliai pašaukė.

Džeisė pašoko. Skaitytas žurnalas nuplasnojo ant grindų. Dukros akys buvo užtinusios ir paraudusios, burna — virpanti linija. Ji vilkėjo suglamžytą rožinį bluzoną ir apsmukusius džinsus.

— Tėti?

Bretas neatsistojo. Nustūmė žaislus į šoną, nusišluostė drėgnas akis ir pakėlė į viršų smakrą.

— Ji mirė, taip? — paklausė tokiu palaužtu ir abejingu balsu, kad Lajamas vėl pajuto užplūstant sielvartą.

— Mama nemirė, Bretsteri, — pasakė jausdamas akis deginančias ašaras.

Prakeikimas. Juk pažadėjo sau, kad neverks, prie vaikų neverks. Dabar jiems reikia jo stiprybės; baimę teks ištvirti vienam. Prisivertė išplėsti akis ir sekundę paspaudęs nosies kuprelę atsiklaupė šalia sūnaus. Apglėbė jį rankomis ir smarkiai prisispaudė. Prašė Dievo, kad rastų ką pasakyti, ką nors magiško, kas išsklaidytų jų baimę, bet nerado nieko daugiau, tik „Palauksim ir pamatysim“. Šalta paguoda.

Džeisė atsiklaupė šalia Lajamo ir prisiglaudė žandu prie peties. Jis apglėbė ir ją.

— Mamos būklė sunki, — lėtai ištarė jis, rinkdamas kiekvieną žodį. Kaip pasakyti vaikams, kad jų motina gali mirti? — Ji patyrė gana sunkią galvos traumą. Jai reikia mūsų maldų.

Bretas prisirangė arčiau tėčio. Kūnelis ėmė drebėti, ašaros suvilgė Lajamo medicininį chalatą. Kai sūnus pakėlė galvą, jis vėl čiulpė nykštį.

Lajamas nežinojo, ką daryti. Bretas nustojo čiulpti nykštį prieš daug metų, o dabar štai, prisiglaudęs kaip perpus mažesnis vaikelis desperatiškai stengiasi nusiraminti.

Lajamas suprato, kad nuo šiol jo vaikai žinos tamsią ir šiurpią tiesą, kurią abu su Mike taip stengėsi nuo jų nuslėpti: pasaulis gali būti bauginanti vieta. Kartais viena akimirka viską pakeičia, o žmonės — nesvarbu, kaip juos myli, — gali mirti.

Viena budėjimo valanda vijo kitą ir virto diena.

Pagaliau atėjo vakaras. Lajamas sėdėjo laukiamajame su vaikais, žiūrėjo lėtą, metodišką juodų sienos laikrodžio kojyčių piruetą. Jau kelias valandas niekas neištarė nė žodžio. Žodžiai, suprato, sunkūs kaip švinas. Kiekvienas slegia vis labiau. Todėl jie tik sėdėjo, kartu ir atskirai.

Aštuntą valandą išgirdo koridoriumi priešais artėjančius žingsnius. Lajamas akimirksniu įsitempė ir palinko į priekį. *Prašau, tik ne blogą žinią...*

Į tylų kambarį įlėkė Džeisės vaikas Markas Montgomeris, atsinešdamas su savimi ir energijos pliūpsnį.

— Džeise? — pašaukė per garsiai. Stovėjo tarpduryje apsi-vilkęs raudonos ir baltos spalvų mokyklinį megztinį ir plačias juodas treningines kelnes. — Ką tik sužinojau...

Džeisė puolė jam į glėbį ir užraudojo, įsikniaubusi į krūtinę. Po kurio laiko atsitraukė ir pažvelgė į draugą.

— Mums... dar neleido jos aplankyti.

Markas nepaleisdamas jos palydėjo iki sofos. Abu atsisėdo. Džeisė atsirėmė į jį. Kambaryje buvo girdėti tylus jų šnabždesys.

Lajamas priėjo prie Breto, apkabino, pakėlė sūnų ant rankų ir nusinešęs atsisėdo ant kėdės. Jie ir toliau stebėjo laikrodį.

Prieš pat devintą į kambarį įžengė Stivenas.

Lajamas pastatė sūnų ant grindų, atsistojo ir priėjo prie Stiveno.

— Jokių pokyčių, — tyliai pasakė Stivenas. — Šį vakarą nieko negalime jai padėti. Tiesiog reikia laukti. — Paskui dar tyliau

su bičiulišku rūpesčiu patarė: — Vežkis vaikus namo, Lajamai. Pamėginkite pamiegoti. Rytoj pasikalbėsime. Jei kas... nutiktų, aš tau paskambinsiu.

Lajamas suprato, kad draugas teisus. Jis turi parvežti vaikus namo, bet mintis, kad reikės įžengti į tuščius tuštutėlius namus...

— Vežk juos namo, Lajamai, — pakartojo Stivenas.

Lajamas atsiduso.

— Gerai.

Stivenas paplojo jam per petį, apsisuko ir išėjo.

Lajamas giliai įkvėpė.

— Einam, vaikai. Metas važiuoti namo. Rytoj sugrįšime.

Džeisė atsistojo.

— Namų? — atrodė persigandusi. Lajamas suprato, kad ji irgi nenori eiti į tą namą.

Markas dirstelėjo į ją, paskui į Lajamą.

— Mūsų grupelė ketina eiti į namą, kuriame vaidenasi. Gal... gal ir tu nori kartu?

Džeisė papurtė galvą.

— Ne, aš turiu likti...

— Eik, Džoise, — tyliai paragino Lajamas. — Tik pasiimk pranešimų gaviklį. Paskambinsiu, jei kas nutiks.

Džeisė pasuko prie jo.

— Ne, tėti...

Lajamas tvirtai ją apkabino ir sušnibždėjo:

— Eik, Džoise. Valandą ar dvi pagalvok apie ką nors kitą. Mamai niekuo negalime padėti.

Ji atsitraukė. Tėvas matė vidinę kovą: dukra norėjo ir eiti, ir likti. Galiausiai ji pasisuko į Marką.

— Gerai. Kelioms minutėms.

Markas priėjo, paėmė Džeisę už rankos ir išsivedė iš kambario.

— Tėti, — seseriai išėjus tarė Bretas. — Aš alkanas.

— Jėzau, Bretsteri, atsiprašau. Važiuojam namo.

Bretas vėl įsikišo nykštį į burną ir atsistojo. Atrodė mažas ir apgailėtinas. Pirmą kartą Lajamas atkreipė dėmesį į drabužius, kuriais sūnus apsirengęs. Languoti flaneliniai marškiniai, dirbtinės odos liemenė su skardine žvaigžde, prisegta prie krūtinės, madingi „Wrangler“ džinsai ir kaubojiški batai. Kostiumas. Namas, kuriame vaidenasi.

Šūdas.

Jau beveik ketvirtis po devintos. Kelias pastarąsias valandas visame miestyje astronautais, ateiviais ir princesėmis apsirengę vaikai lipa ir grūdasi į minivenus. Jų tėvai, pavargę ir sopančiomis galvomis dar net neprasidėjus šventei, visu garsu leidžia muziką — daugiausia raminantį savo jaunystės rokenrolą — ir važiuoja į vieną Paskutiniojo Posūkio gyvenamųjų namų kvartalą. Miestelyje, kur artimiausias kaimynas dažnai gyvena už pusės mylios, Helovino vaikštynes reikia rūpestingai suplanuoti.

Lajamas pažvelgė į sūnų. Staiga iškilo prisiminimas — Mikė iki vėlumos siuva kaubojiškus antblauzdžius kostiumui.

— Nori važiuoti į Angelo slėnį medžioti saldumynų?

Bretas, išpūtęs žandus, čiulpė nykštį. Lėtai papurtė galvą.

Lajamas suprato. Helovinus visada organizuodavo mamytė.

— Gerai, vaike. Eime.

Jiedu išėjo į lauką, į šaltą, žvarbų spalio vakarą. Oras kvepėjo sudžiūvusiais lapais ir trašia juoda žeme.

Sulipę į automobilį, nuvažiavo namo. Atsiveriantys garažo vartai girkždėdami pramušė skylę jų tylos kokone.

Lajamas paėmė sūnų už rankos ir nusivedė į namą. Jie kalbėjo trumpais sakiniais... apie ką, nebūtų pasakęs. Viduje įžiebė visas lempas, ir namas sušvito apsimestiniu ryškumu.

Jei tik nebūtų toks velniškai tylus.

Paruošk Bretui vakarienę.

Štai, reikia sutelkti dėmesį į tai.

Suskambo telefonas. Kažką sumurmėjęs sūnui Lajamas įvirto į virtuvę atsiliepti.

— Sveikas, Lajamai. Čia Kerolė. Ką tik išgirdau... labai gaila...

Na ir prasidėjo.

Lajamas susmego prie rąstinės sienos, girdėjo, bet nesi-klausė. Žiūrėjo, kaip Bretas eina į svetainę ir atsigula ant sofos. Įjungiamas spragtelėjo televizorius. „Pramuštgalviai“. Kurti-namai garsiai. Bretas nemirksėdamas žiūrėjo animacinį filmą, kurį mėgo mažiausiai, nors dar prieš savaitę sakė, kad jis skirtas kūdikiams. Čiulpdamas nykštį susisuko į kamuoliuką.

Lajamas baigė pokalbį. Sekunde per vėlai suprato, kad Ke-rolė dar kažką kalbėjo, pasižymėjo mintyse, kad reikės jos atsi-prašyti.

Tada atsistojo tuščioje virtuvėje ir ėmė svarstyti, ką, po ga-lais, paruošti vaikui vakarienės. Atidarė šaldytuvą ir pažvelgė į neaiškų stiklainių ir dėžučių rinkinį. Susirado plastikinę dėžutę su spagečių padažo likučiais, bet neįsivaizdavo, kiek laiko ji jau guli šaldytuve. Šaldiklyje rado tuzinus panašių dėžučių su data ir turiniu, bet be gaminimo instrukcijų.

Telefonas ir vėl suskambėjo. Šį kartą tai buvo Marion iš vietinio 4-H skyriaus. Lajamas nerišliai paaiškino situaciją, pa-dėkojo už maldas ir padėjo ragelį. Nenuėjo ir penkių pėdų, kai telefonas vėl pratrūko. Šį kartą nepaisydamas jo nuėjo į svetainę ir atsiklaupė prie sūnaus.

— Ką pasakytum, jeigu užsisakytume picos?

Bretas ištraukė nykštį iš burnos.

— Džeris nevežioja per Heloviną nuo tada, kai Monro aplipdė jo furgoną šlapiu tualetiniu popieriumi.

— O.

— Bet ir šiaip šiandien turėtume valgyti skrudintą mėsą. Mes su mamyte vakar paruošėme vištienos su padažu. Ji marinuojasi.

— Skrudintą mėsą. — Vištiena su daržovėmis. Ar sunku bus paruošti? — Norėsi man padėti?

— Tu juk nemoki gaminti.

— Moku perpjauti žmogui pilvą, pašalinti apendiksą ir vėl užsiūti. Esu įsitikinęs, kad sugebėsiu paruošti vakarienę vienam berniukui.

Bretas susiraukė.

— Nemanau, kad viso to reikia skrudintai vištienai paruošti.

— Kodėl tau neatsisėdus ant baro kėdės? Galėtume kartu gaminti.

— Bet ir aš nemoku.

— Na, kaip nors išsiaiškinsime. Bus smagu. Eime.

Jis padėjo Bretui nultipti nuo sofos ir nusekė paskui jį į virtuvę. Kai Bretas įsitaisė ant kėdės, Lajamas ištraukė iš šaldytuvo plastikinius maišelius su daržovėmis ir marinuota vištiena. Kiek paieškojęs rado pjaustymo lentą ir didelį peilį.

Pradėjo nuo grybų.

— Mamytė nededa grybų. Aš jų nemėgstu.

— O. — Lajamas sumetė grybus atgal į maišelį ir siekė žiedinio kopūsto.

— Nea. — Bretas spoksojo į jį išsigandęs. — Sakiau tau, kad nemoki gaminti...

Lajamas griebė brokolį.

— Šitas gerai?

— A-ha. Daug medžių.

Jis ėmė smulkinti.

— Smulkiau! — sušuko Bretas.

Lajamas nepakėlė galvos. Nors ir buvo sunku, supjaustė brokolius mažais gabaliukais.

— Reikia įpilti į kinišką keptuvę aliejaus.

Suskambo telefonas. Lajamas nenoriai jį pakėlė. Mikės draugė Šela iš „Balno“ klubo klausė, ar galėtų kuo nors padėti.

Lajamas susirado elektrinę keptuvę.

— Ačiū, Šela, — pasakė nutraukdamas moterį vidury sakinio...

Dieve, pats negalėjo patikėti, — ir padėjo ragelį. Tada įjungė kinišką keptuvę ir supylė į ją puodelį aliejaus.

— Oho, kiek aliejaus, — tarė Bretas susiraukęs, o telefonas vėl atgijo.

— Man patinka, kai gerai apskrunda.

Lajamas atsiliepė. Skambino Meibelė iš arklių gelbėjimo programos. Jis pakartojo, ką sakęs visiems. Kai Meibelė ketvirtą kartą pasakė „man labai gaila“, Lajamas vos nesuklykė. Jis tikrai vertino tuos skambučius, tačiau dėl jų realybė buvo dar tikresnė. O aliejus ėmė pokšėti ir svilti.

— Tėti...

Jis padėjo ragelį, nutraukęs Meibelę per pusę žodžio.

— Atleisk, Bretsteri. Atsiprašau.

Suvertė vištieną su marinatu į aliejų. Aliejus ištiško purslais. Veidą nutvilkė verdančio aliejaus lašeliai.

Keikdamasis grįžo prie brokolių.

Telefonas vėl suskambo, ir jis įsipjovė į pirštą. Kraujas ištryško ant daržovių, nutaškė darbatalį.

Bretas suklykė:

— Tėti, tau bėga kraujas!

Dziiiiin... dziiiiin...

Įsijungė dūmų detektorius: *Zzzzzzzz*. Siekdamas ragelio Lajamas šonu užkliudė keptuvę. Vištiena ir verdantis aliejus išsitaškė po virtuvę.

Skambino Mirna iš Lu „Bowl-O-Ramos“, klausė, ar galėtų kuo nors padėti.

Kai baigė pokalbį, Lajamas alsavo taip sunkiai, kad sukosi galva. Matė Bretą, prisispaudusį nugarą prie šaldytuvo, tirtantį visu kūnu, išibrukusį nykštį į burną.

Lajamas nežinojo, rėkti, verkti ar bėgti. Tačiau tik atsiklauptė priešais sūnų. Dūmų signalizacija toliau kaukė, kraujas vis dar varvėjo iš smiliaus.

— Atleisk, Bretsteri. Viskas gerai.

— Mama ne šitai gamina.

— Žinau.

— Mes mirsime badu.

Jis suėmė delnais Breto galvą ir pažvelgė į akis, lyg norėdamas valios pastangomis priversti sūnų pasijusti saugų.

— Mes nebadausime. O jeigu nuvažiuotume pavalgyti į miestą, ką?

Bretas pasižiūrėjo į jį.

— Nueisiu persirengti, gerai?

Lajamas vėl jį apkabino. Nieko geriau nesugalvojo.

Bretas tyliai verkė, ir Lajamui atrodė, kad apgailėtinoje tų ašarų tyloje plyš širdis.

Džeisė grįžo namo anksčiau, nei Lajamas tikėjosi, atrode pavargusi ir išsekusi. Vargiai ištarė kelis žodžius, pabučiavo jam į skruostą ir pasuko į savo kambarį.

Kai įsitikino, kad abu vaikai miega, Lajamas nuėjo į Mikeilos darbo kambarį. Atidarė duris ir įjungė šviesą.

Pirmiausia užuodė jos kvėpalus, švelnius ir saldžius kaip ką tik iškritęs lietus. Jos darbo stalas buvo užverstas dokumentais. Užsimerkęs galėjo įsivaizduoti ją sėdinčią prie to stalo su puodeliu garuojančios „French Roast“ kavos, prilipusią akimis prie ekrano, nes rašė laišką po laiško, rūpindamasi neprižiūrimais gyvūnais.

Eilinę dieną ji pakeltų į jį atjautos sklaidinas akis, o lūpų kampučiai būtų nusvirę. *Skaikomiše yra tokia išbadėjusi kumelė, kad nepajėgia atsistoti... Ar galime paimti dar vieną?*

Jis priėjo prie rašomojo stalo ir nustūmė laikraščių krūvelę nuo kėdės. Laikraščiai žnektelėjo ant grindų. Lajamas įsijungė kompiuterį ir internete ėmė skaityti viską, ką siūlė paieška „galvos trauma“.

Visą valandą skaitė apie kitų žmonių skausmą. Visą gelsvo bloknoto lapą prisirašė informacijos nuotrupų: knygų, specialistų, vaistų pavadinimų. Bet ko ir visko, kas bent kiek padėtų,

bet galiausiai žinojo tik tiek, kiek iš pradžių. Nėra ko imtis, reikia laukti...

Jis išjungė kompiuterį, nepasivarginęs užverti programos, ir išėjo iš kambario. Apačioje prisipylė dvigubą tekilos, gėrimo, kurio nelietė nuo „Tex-Mex“ šokių vakarėlio Legiono salėje prieš dvejus metus. Išgėrė vienu mauku. Nusivylęs, kad pasaulis vis dar atrodo gana stabilus, prisipylė ir išgėrė dar vieną. Pagaliau protas atbuko ir mazgas galugerkly atsileido.

Lajamas priėjo prie didžiulio vitrininio lango, rėminančio tamsias ganyklas. Žirgų tokią naktį nematyti, bet jie ten. Tuzinai arklių, kuriuos išgelbėjo Mikeila; jie atkeliavo iš vakarinės valstijos dalies, iš bankrutuojančių fermų, grupių ir atskirų šeiminkų. Atvykdavo suvargę, išbadėję, neprižiūrėti, bet Mikė išgydydavo juos vieną po kito, paskui išleisdavo į gerus namus. Jos tokia švelni širdis. Vienas iš bruožų, kodėl ją taip mylėjo.

Bet kada pastarąjį kartą jai tai sakė? Negalėjo prisiminti, tai ir baisiausia.

Jam niekada nesisekė išsakyti. Savo meilę rodydavo darbais, bet suprato, kad žodžiai taip svarbūs.

Po galais, kaip norėjo prisiminti, kada pastarąjį kartą sakė jai, kad yra jo saulė ir mėnulis, visas jo pasaulis.

Lajamas įsipylė dar vieną taurelę ir sudribo ant minkštos sofos.

Ji gali mirti...

Ne. Jis neleis savo mintims nuklysti tuo keliu. Mikė greitai atsibus, bet kurią minutę, jie kartu pasijuoks iš to, kaip jis nusigando.

Tačiau tas kelias vis vien jį traukė; matė asfalte išdegtą neveltį, tarsi medžiai palei kelkraščius šnarančią baimę. Jis užsimerkė, prisimindamas apie ją viską, o kai atsimerkė, ji sėdėjo šalia ant sofos. Vilkėjo apibrizgusius, suplyšusius „Levi's“ džinsus, kuriuos jis vis grasinosi išmesti, juodą šenilio megztinį lai-

velio formos apykakle, į kurią galėjo sutilpti dvigubai stambesnė moteris. Ji atsilošė ir pažvelgė į jį.

Kaip norėjo ją paliesti, pačiupinėti mėgstamą minkštą megztinį, pabučiuoti putlią apatinę lūpą, bet žinojo, kad jos iš tiesų čia nėra. Ji jame, užpildė taip sklidinai, kad išsiliejo lauk.

— Būtum prisijuokusi, mažute, jeigu būtum mačiusi mane šiandien virtuvėje.

Jis nebegalėjo ilgiau tvardyti sielvarto, būti stiprus. Atsilošė ant sofos ir pravirko.

— Tėti? — tylus nedrąsus balselis nuo laiptų viršaus. — Su kuo kalbi?

Mikė išnyko.

— Aš nekalbu su niekuo.

Lajamas nusišluostė akis ir netvirtai pakilo ant kojų. Tada perėjo per kambarį ir užlipo laiptais.

Bretas stovėjo laiptų viršuje apsirengęs keistą pižamą: violetinius tamsoje šviečiančius triceraptoriais puoštus marškinėlius ir flanelines trumpikes. Kažkuriame sujauktame jo stalčiuje buvo keli tikrų pižamų rinkiniai, bet tik Mikė galėjo ką nors rasti toje netvarkoje.

— Aš negaliu užmigti, tėti.

Lajamas pakėlė sūnų ir nunešė jį į savo miegamąjį, paguldė ir apkamšė lovoje, per didelėje jam be Mikės. Susirangė šalia sūnaus.

— Ji žiūrėjo į mane, tėti.

Lajamas smarkiau apglėbė Bretą. Juokinga, bet dar praėjusią savaitę jis pagalvojo, kad Bretas auga pernelyg greitai. Dabar vaikas jo rankose atrodė neapsakomai mažas, ir nuo šio ryto jis vis vaikiškėjo. To reikės imtis... vėliau.

— Kai pamatei mamytę, jos akys buvo atmerktos. Ar tai turi galvoje?

— Ji žiūrėjo tiesiai į mane, bet... jos ten nebuvo. Ten nebuvo mano mama.

— Ji buvo per smarkiai sužeista, kad galėtų užsimerkti, o dabar yra per daug sužeista, kad atsimerktų.

— Ar galiu rytoj aplankyti mamą?

Lajamas pagalvojo, kaip atrodo žmona: veidas sumuštas, sutinęs ir pamėlynavęs, iš vienos šnervės styro vamzdelis, į venas prikaišiota adatų, aparatai... Vaiką tai išgąsdins. Lajamas žinojo, kaip veikia atsiminimai — turėjo tokių apie tėvą. Kai kurių pamatytų dalykų nebegali pamiršti, ir prisiminimas amžiams gali užtemdyti mamos paveikslą.

— Ne, vaike, nemanau. Prieštarautų ligoninės taisyklėms, vaikai į Intensyviosios priežiūros skyrių neįleidžiami. Pamatysi ją... kai tik bus perkelta į paprastą palatą.

Bretas tyliai tarė:

— Taip filmuose atrodo negyvėliai.

— Mama *nemirusi*. Ji tik... kol kas ilsisi. Kaip Miegančioji Gražuolė.

— Ar bandei ją pabučiuoti?

Lajamas atsakė ne iš karto. Žinojo, kad niekada nepamirštos akimirkos, ir kaip ilgai skaudės.

— Taip, Bretsteri. Bandžiau.

Lajamas liko lovoje, kol Bretas užmigo, tada atsargiai išslinko ir nusileido laiptais į apačią. Šį kartą išsivirė puodelį arbatos. Dievaži, tekila nesuveikė.

Ar bandei ją pabučiuoti?

Lajamas dirstelėjo į kreivokas medines lubas.

— Girdėjai, mažule? Jis norėjo sužinoti, ar bandžiau tave pabučiuoti.

Suskambo telefonas.

Jis nekreipė dėmesio. Po ketvirto signalo įsijungė atsakiklis. Jis nebuvo pasirengęs išgirsti švelnų gerklinį Mikės balsą. Smar-

kiai užsimerkė. *Jūs paskambinote į Kambelų rezidenciją ir Vat-komo apygardos arklų gelbėjimo programos žiemos biurą. Šiuo metu niekas negali atsiliepti...*

Kai žinutė nutilo, pasigirdo kitas balsas:

— *Hola, daktare Lajamai. Čia Roza. Aš grįžtu...*

Lajamas pakėlė ragelį.

— *Labas, Roza.*

— *Daktare Lajamai. Čia tu? Apgailestauju, kad anksčiau nepaskambinau, bet ši vakarą dirbau vakarinėje pamai...*

— *Nelaimingas atsitikimas, Mikė sužeista, — skubiai išbėrė jis, kol dar laikėsi ir gebėjo artikuliuoti žodžius. Paskui giliai įkvėpęs viską papasakojo uošvei.*

Stojo pauzė.

— *Rytoj būsiu pas jus.*

— *Ačiū, — tarė jis, iki tos akimirkos nesuvokęs, kaip jam reikėjo Rozos pagalbos. — Pasirūpinsiu lėktuvo bilietu.*

— *Ne. Bus greičiau, jei važiuosiu mašina. Iškeliausiu paryčiais. Ar ji...*

Ištempo per naktį.

— *Mes tikimės, — atsakė jis į nebaigtą klausimą. — Ryte bus... gerai. Ačiū, Roza.*

— *Daktare Lajamai? — Dar viena pauzė, paskui tylus: — Melskis už ją. Labiau nei vaistų ir aparatų jai dabar reikia Dievo. Melskis už ją.*

— *Kiekvieną minutę, Roza. Kiekvieną minutę meldžiuosi.*

Kai padėjo ragelį, nuėjo į miegamąjį. Pririekė visų jėgų peržengti slenkstį. Kai lipo ten anksčiau, nešėsi Bretą, ir vaikas glėbyje veikė kaip talismanas. Dabar Lajamas jautėsi pažeidžiamas ir vienišas. Štai kur Mikeilos vieta, šiame kambaryje, jų kambaryje, kurį kadaise žmona išdažė gaisrinės raudona, kad būtų smagiau, kambaryje, ant kurio lygių matinių sienų buvo išpiešti auksiniai mėnuliai, saulės ir žvaigždės, kur stovėjo lova

su šifono baldakimu, kurioje, sakydavo ji, jaučiasi kaip Kendisė Bergen iš filmo „Vėjas ir liūtas“. Deja, jis ir pats joje jautėsi kaip Kendisė Bergen, na ir kas? Mikeilai patiko jų miegamasis, todėl jis kiekvieną vakarą įsirangydavo į jų lovą ir dėkojo Dievui, kad ji trokšta jo ten. Jo, paprasto vyro, kuris ypatingas tik savo meile tai moteriai.

Roza Elena Luna nuėjo prie altorėlio svetainėje ir rūpestingai uždegė dvi apžadines žvakes. Ploni šviesos taškeliai raminaimai švytėjo žvirgždėtame raudoname stikle.

Ji atsiklaupė ant suskilinėjusio linoleumo grindų, sunėrė rankas, žvelgdama į Mergelės Marijos statulėlę, ir ėmė melstis. Pirmą, Viešpaties maldą.

Tačiau pažįstami žodžiai nepalengvino krūtine plintančio skausmo. Ašaros drumstė akis, bet nekrito. Prieš daug metų ji sužinojo, kad ašaros tėra vandens lašeliai, kurie neturi galios gydyti.

Ji sugriebė svirduliuojančio staliuko koją ir prisilaikydama jos atsistojo. Po ilgo vakaro užkandinėje keliai traškėjo it spragsintys kukurūzai.

Pirmą kartą per daugelį metų ji panoro paskambinti Viljamui Braunlou. Ilgesingai pažvelgė į telefoną ant sienos.

Žinoma, iš jo nebus jokios naudos. Jau kelerius metus jo nematė. Sanvilis yra mažas miestelis, bet net ir mažoje erdvėje jie sukosi skirtingose orbitose. Jam priklausė vidutinio dydžio obelynas, niekas nepavadintų jo galingu, turtingu vyru, bet, palyginti su Roza, Viljamas atrodė kaip Kenedis. Nors buvo Mikeilos tėvas, niekada jos neaugino. Turėjo kitą šeimą, baltą kaip lelija. Penkiolika metų praleido Rozos lovoje, bet visi tie kartai buvo pavogti iš žmonos ir santuokinių vaikų.

Jis nevažiuos gelbėti savo pavainikės.

Roza stovėjo pritemdytoje svetainėje. Čia vienur, čia kitur balzgana mėnesiena dirščiojo pro senas, sudilusias užuolaidas, nušviesdama per garažo išpardavimą įsigytą sofą, medžio kompozito staliukus, religinius paveikslus ant sienų. Mikeila su Lajamu ne kartą bandė įtikinti Rožą išsikraustyti iš šio namo ar priimti pinigų jo remontui, bet ji visad atsisakydavo. Bijojo, jeigu išsikels, pamirš klaidas, kurias Dievas nori, kad atsimintų.

Viskas prasidėjo čia, šiame name, kurio ji neturėjo priimti. Tąkart atrodė saugu — dovana vyro, kuris ją mylėjo. Tuo metu Roza vis dar tikėjo, kad jis išsiskirs su žmona.

Žvakidė nutvieskė kondensato ruoželius ant lango stiklo. Kai Mikeila buvo maža, jai patikdavo aprasoję langai. Šaukdavo Rozai: „Žiūrėk, mama, lyja namuose.“

Dabar Roza svarstė, ar Mikeila kada nors suprato, kodėl motina niekada neprieidavo pasižiūrėti į langą. Roza matydavo ašaras, ne lietaus lašus, visada žinojo, kad šis senas namas aprauda matytą liūdėsį.

Skaudžią meilę.

Ji buvo šio namo širdis, už ją buvo nupirkta kiekviena vinis ir apmokėta dauguma sąskaitų. Jos buvo primaišyta į dažus. Skaudi meilė pasodino gyvatvorę ir užaugino ją aukštą; ji įrengė žvyro takelį iki lauko durų, skirtų paslėpti tą meilę nuo visų, kas pažins; toji meilė buvo įausta į užuolaidų audinį, slepiantį langų rėmus.

Roza visad žinojo, kad už nuodėmes teks susimokėti. Jokia išpažintis nenuplaus jos sielos, bet kad šitaip... šito ji niekada neįsivaizdavo.

— Prašau, Dieve, — ištarė ji, — išgelbėk *mi hija**...

Ir vėl tylą. Žinojo, kad išėjusi į lauką girdėtų šnarantį pliką gliuosnį, ir tas garsas primintų raudančią senutę.

Pavargusi atsiduso ir pasuko į nediduką miegamąjį, ištraukė iš spintos vienintelį lagaminą ir ėmė krauti daiktus.

* Mano dukrą (*isp.*).